

HYPERICUM 8, maart 2009

Bijzondere vondsten FWT-FLORON 2007 en 2008

P.F. Stolwijk, J.W. Bielen & O.G. Zijlstra

Verwilderingen en minder zeldzame soorten in 2007

- *Agastache* (spec.): Van dit geslacht, dat soms Anijsplant, soms Dropplant wordt genoemd, worden her en der uit het land verwilderingen gemeld, waarbij het niet altijd duidelijk is om welke soort het gaat. Na een melding uit Oldenzaal (2004), zijn er nu twee meldingen uit het gebied van de Schipbeek. (Floron-kamp Zuid-Twente)
- *Aralia elata* (Duivelswandelstok): Drie meldingen van verwildering in Oldenzaal.
- *Descurainia sophia* (Sofiekruid): Twee meldingen: Markelo (terugvondst) en Hardenberg. Dit zijn de eerste meldingen sinds 2005 van een soort die in Enschede, Hengelo en Almelo vroeger op vrij veel plaatsen voor kwam; uit die gebieden is nog geen enkele terugvondst gedaan.
- *Ludwigia grandiflora* (Waterteunisbloem): Weer twee km-hokken uit Hengelo, retentiebekken 't Genseler. Retentiebekkens zijn kennelijk favoriet bij (invasieve) waterplanten.
- *Myriophyllum aquaticum* (Parelvederkruid): Twee km-hokken in Glanerbrug in een slootje. Ook deze 'invasieve neofiet' heeft een voorkeur voor natuurontwikkelingswateren en retentiebekkens.
- *Oenothera x fallax* (Grote x Middelste teunisbloem): Vijf meldingen uit verschillende delen van Twente. Op deze bastaard is in het verleden niet gelet. Hij blijkt vrij algemeen voor te komen.
- *Pistia stratiotes* (Watersla): Derde melding van verwildering. Enschede, retentiebekken Ruwenbos, aan de heringerichte Zwerinkbeek.
- *Polypogon monspeliensis* (Baardgras): Het vijfde verwilderde voorkomen in Almelo.
- *Sorghum halepense* (Wilde sorgo): Achtste melding uit Twente. Alleen in stedelijk gebied aangetroffen. Deze soort verwildert soms, maar houdt nooit langdurig stand.
- *Stachyurus praecox* (Vroege staartaar): Diepenheim, drie km-hokken met verwildering van deze sierheester.

Zeldzame soorten in 2007

- *Arnoseris minima* (Korensla): RL-ernstig bedreigd. Dertiende km-hok FWT-FLORON. Lemselo 257-484), steil talud, schrale en open zandige bodem (J. Schunselaar). Het actuele aantal km-hokken zal niet groot zijn, want bestendige voorkomens zijn zeldzaam.

Korensla (foto PIETER STOLWIJK)

- *Cardamine impatiens* (Springzaadveldkers): Tweede km-hok FWT-FLORON. Glanerbrug (262-470), tientallen planten in vochtige wegberm en op sloottalud (P.F. Stolwijk).
- *Chenopodium murale* (Muurganzenvoet): **Nieuw voor FWT-FLORON**. Vasse, Braamberg (254-494), een plant (Mevr. C.G. Abbink-Meijerink).
- *Conyza bonariensis* (Gevlamde fijnstraal): Tweede en derde km-hok FWT-FLORON. Enschede (256-470; 256-471), op ruderaal terrein (P.F. Stolwijk). De eerste vondst (ZIJLSTRA 1996; 255-472) werd hier vlakbij gedaan.
- *Crepis tectorum* (Smal streepzaad): 27ste km-hok FWT-FLORON. Glanerbrug, natuurontwikkelingsterrein (262-470), twee planten (P.F. Stolwijk). De soort is onbestendig; er is slechts een terugvondst bekend.
- *Eleocharis uniglumis* (Slanke waterbies): Derde km-hok FWT-FLORON. West van het Witteveen (256-462), aan slootrand (FLORON-kamp Twente-Zuid). De soort is zeldzaam in Twente, maar wordt zeker ook over het hoofd gezien.
- *Epilobium palustre* (Moerasbasterdwederik): RL-gevoelig. 31ste km-hok FWT-FLORON. Witte Veen (256-463), aan slootrand (FLORON-kamp Twente-Zuid). De soort is overjarig. Het vrijwel ontbreken van terugvondsten wijst op een sterke achteruitgang.
- *Filago vulgaris* (Duits viltkruid): RL-ernstig bedreigd. **Nieuw voor FWT-FLORON**. Oldenzaal (258-481), in perkje opgevuld met aangevoerd zand (A. van Renssen). Velderberg (226-495), natuurontwikkelingsterrein aan de Regge (excursie FWT). Deze vondsten passen in de trend in overig Nederland. Het aantal recente vindplaatsen in Nederland van Duits viltkruid neemt spectaculair toe (MEIJDEN 2001; HERMANS 2009). Zie ook STOLWIJK & al. (2008).

- *Geranium lucidum* (Glanzige ooievaarsbek):
Nieuw voor FWT-FLORON.
Oldenzaal centrum (260-481), enkele tientallen planten in perkje (A.C. van Renssen). Enschede (255-469; 256-471), onder heg en in rozenperkje (P.F. Stolwijk).

Glanzige ooievaarsbek (foto OTTO ZIJLSTRA)

- *Gymnocarpium dryopteris* (Gebogen driehoeksvaren): Twintigste km-hok FWT-FLORON. Galgenberg bij Vasse (254-497), in waterput (M. Horsthuis).
- *Hypericum pulchrum* (Fraai hertshooi): RL-bedreigd. 15de km-hok FWT-FLORON. Ootmarsum, bij de Schaboschesch (256-496), honderden planten na het kappen en schonen van een bosrand (G. Euverman). Eerste waarneming op de Ootmarsumse stuwwal. De soort is hier alleen voor 1950 waargenomen in een naburig uurhok (MENNEMA 1985).
- *Juncus compressus* (Platte rus): 17de km-hok FWT-FLORON. Wierden (237-485), aan de rondweg een tiental planten (P.F. Stolwijk). De weinige vindplaatsen in Twente zijn meestal wel stabiel.
- *Juncus inflexus* (Zeegroene rus): 9-13de km-hok FWT-FLORON. Buurse, natuurontwikkeling (255-461), enige planten (Floron-kamp Twente-Zuid); Buurse, Waterpark Lankheet (256-461), enige planten (P.F. Stolwijk); Glanerbrug, natuurontwikkeling (262-470), een plant aan poel (P.F. Stolwijk); Oldenzaal (260-481), enkele pollen op braakliggend terrein ten noorden van station Oldenzaal (A. van Renssen).
- *Lagurus ovatus* (Hazenstaart): Derde km-hok FWT-FLORON, alle in het stadsgebied van Enschede. Glanerbrug, natuurontwikkeling (262-470), een tiental planten op een bouwterrein (P.F. Stolwijk).
- *Lycopodium clavatum* (Grote wolfsklauw): RL-bedreigd. Elfde km-hok FWT-FLORON. Nutter, Springendal (256-494), enkele planten (excursie Plantensociologische Kring Nederland).
- *Oenothera oakesiana* (Duinteunisbloem): **Nieuw voor FWT-FLORON.** Hardenberg (237-510), op aangevoerd zand (P. Vogelzang).

- *Panicum schinzii* (Zuid-Afrikaanse gierst): Twaalfde km-hok FWT-FLORON.
Markelo, Beusbergen (231-471), aan akker (Mevr. Vosman-Selker). Er zijn voornamelijk onbestendige voorkomens van deze soort, behalve tussen Denekamp en De Lutte.
- *Potamogeton alpinus* (Rossig fonteinkruid): 15de km-hok FWT-FLORON.
Buurse Waterpark Lankheet, geschoonde beek (246-461), in aanzienlijke hoeveelheid (P.F. Stolwijk). Was uit deze omgeving niet bekend.
- *Sagina nodosa* (Sierlijke vetmuur): RL-kwetsbaar. Zesde km-hok FWT-FLORON.
Buurse Waterpark Lankheet, oever geschoonde beek (246-461), een tiental planten. (Floron-kamp Twente-Zuid). Aan deze beek is de soort in 1979 (eerste vondst FWT-FLORON) aangetroffen, en ondanks herhaaldelijk zoeken niet eerder teruggevonden. Het schone van de beek en de oevers heeft hier kennelijk gunstig uitgepakt. Zie ook onder *Potamogeton alpinus*.
- *Salix pentandra* (Laurierwilg): Twintigste km-hok FWT-FLORON.
Velderberg (226-495), een struik in natuurontwikkelingsterrein (excursie FWT).
- *Scleranthus annuus* subsp. *polycarpus* (Kleine hardbloem): Tiende en elfde km-hok FWT-FLORON.
Lemele, bij de begraafplaats (225-496), massaal (P.F. Stolwijk); Hardenberg (237-510), enkele vierkante meters in schraal graslandje (P. Vogelzang).
- *Sherardia arvensis* (Blauw walstro): RL-kwetsbaar. Zesde km-hok FWT-FLORON.
Hengelo, (260-480), in een schraal graslandje op een industrieterrein (W. Boersma).
- *Solanum triflorum* (Driebloemige nachtschade): Tweede km-hok FWT-FLORON.
Bij Buurse (253-463), ruderaal terrein (FLORON-kamp Twente-Zuid).
- *Viola persicifolia* (Melkviooltje): RL-bedreigd. Vierde km-hok FWT-FLORON.
De Doorbraak-Oelenreef (238-481), in natuurontwikkelingsterrein (G. Euverman, SBB). De vindplaats sluit aan bij die in het oudere gedeelte van de Doorbraak, vlakbij de klassieke vindplaats in het Mokkelengoor.

Verwilderingen en minder zeldzame soorten in 2008

- *Campanula poscharskyana* (Kruipklokje): verwilderd in Enschede.
- *Clethra alnifolia* (*Clethra*): *Twickel, Ruwe Braak. Verwilderd.*
- *Centaureum pulchellum* (Fraai duizendguldenkruid): 4 nieuwe km-hokken, waarvan enige buiten het bekende gebied rond Hengelo.
- *Cyperus fuscus* (Bruin cypergras): Nieuw (achtste) km-hok De Doorbraak.
- *Descurainia sophia* (Sofiekruid): Losser, de derde melding sinds 2005.

- *Filago minima* (Dwergviltkruid): Elf nieuwe km-hokken; de soort profiteert van natuurontwikkeling.
- *Gnaphalium luteo-album* (Bleekgele droogbloem): Twaalf nieuwe km-hokken; de soort profiteert van natuurontwikkeling.
- *Hebe odora* [syn. *Hebe buxifolia*]: Schottenweg (237-494). Geert Euverman, de vinder, schrijft: "Op grens sloottalud en berm een struikje, ongeveer 25 cm hoog, niet uit tuinafval, maar via zaad." Oorspronkelijk uit Nieuw-Zeeland; in vele variëteiten en kruisingen in cultuur.
- *Hydrocotyle ranunculoides* (Grote waternavel): Twee km-hokken aan de Rossummerbeek.
- *Ludwigia grandiflora* (Waterteunisbloem): Nu ook in (het westelijke deel van) het kanaal Almelo-Nordhorn.
- *Oreopteris limbosperma* (Stippelvaren): Twee nieuwe km-hokken. Lange tijd leek deze soort verdwenen uit Twente. De eerste recente vondst FWT-FLORON was in 1989 (BREMER, 2005). Thans zijn er meer dan 30 vindplaatsen bekend. Het lijkt onwaarschijnlijk dat de soort in het verleden massaal is gemist; een recente toename van het aantal groeiplaatsen ligt meer voor de hand.
- *Panicum schinzii* (Zuid-afrikaanse gierst): Twee nieuwe km-hokken. Rand van maïsakkers ten zuiden van Denekamp, waar de soort stevig gevestigd lijkt.
- *Parentucellia viscosa* (Kleverige ogentroost): Een nieuw km-hok.
- *Pedicularis palustris* (Moeraskartelblad): Een nieuw km-hok. Vanuit het Mokkelengoor (de vanouds bekende en lange tijd enige vindplaats in Twente) heeft de soort de meeste km-hokken van De Doorbraak bereikt.
- *Persicaria amplexicaule* (Stengelomvattend perzikkruid): Eerste verwildering van deze tuinplant, die in vele cultivars wordt aangeboden, in Enschede vastgesteld.
- *Picris echioides* (Dubbelkelk): Een nieuw km-hok. De soort is steeds onbestendig.
- *Populus trichocarpa* (Balsempopulier): Tweede geval van verwildering.
- *Salix babylonica* Cv. *Tortuosa* (Kronkelwilg): Tweede geval van verwildering.
- *Salix dasyclados* (Duitse dot): Vierde geval van verwildering.
- *Sedum sarmentosum* (Driebladvetkruid): Van deze soort waren vier vondsten bekend. Dit jaar werd ze echter voor het eerst in een natuurontwikkelingsterrein ontdekt.

Zeldzame soorten in 2008

- *Arenaria leptoclados* (Tengere zandmuur): Tweede km-hok FWT-FLORON.
Wierinks Esch west van Oldenzaal (256-480), in verwaarloosd tuintje; ca. 1,5 m2 op open zandgrond (A.C. van Renssen).
- *Asplenium scolopendrium* (Tongvaren): Zestiende km-hok FWT-FLORON
Markvelde (240-466), op muurtje schuur bij boerderij (A.J.H. Meutstege). Nieuw in deze omgeving.

- *Asplenium trichomanes* (Steenbreekvaren):
Elfde km-hok FWT-FLORON.
Kanaal Almelo-Nordhorn, Dubbele Sluis (254-488), op de sluismuur; nieuw voor de FWT (P.F. Stolwijk). Steenbreekvaren is eerder gevonden op de Dubbele Sluis, in de 70er jaren (WEEDA 1978).

Eenbloemige veldkers (foto CORRY ABBINK)

- *Bromus racemosus* [subsp. *commutatus*] ([Grote] *Trosdravik*): RL-kwetsbaar. Vierde km-hok in Twente.
De Lutte, berm A1 (264-481), enige tientallen pollen (J. Schunselaar).

- *Cardamine corymbosa* (Eenbloemige veldkers): **Nieuw voor FWT-FLORON.**
Vriezenveen (239-492), begraafplaats; Geesteren (246-493), begraafplaats; op grind en zand (Mevr. C.G. Abbink-Meijerink). Deze soort, oorspronkelijk uit Nieuw-Zeeland, is sinds 2000 in Nederland aanwezig, maar werd pas vanaf 2004 in floristenkringen bekend (HOSTE & al., 2008).

Voorjaarszegge (foto RUDOLF VAN DER SCHAAR)

- *Carex caryophyllea* (Voorjaarszegge): RL-kwetsbaar. Tiende km-hok FWT-FLORON.
Lange Kampen (236-506), aan de Vecht (R. van der Schaar & H.W. Vrieling)

- *Centunculus minimus* [syn. *Anagallis minima*] (Dwergbloem): RL-bedreigd. Derde km-hok FWT-FLORON.

Bij Tilligte (262-493), enkele planten samen met *Pilularia globulifera* (Pilvaren) in natuurontwikkelingsterrein (R. Bouwman). De vindplaats is hemelsbreed twee kilometer verwijderd van de plek waar de soort in 2005 is gevonden.

- *Chenopodium murale* (Muurganzenvoet): Tweede km-hok FWT-FLORON. Enschede, Laares (258-471), op braak terrein (P.F. Stolwijk).

Muurganzenvoet (foto PIETER STOLWIJK)

- *Chrysosplenium alternifolium* (Verspreidbladig goudveil): 22ste km-hok FWT-FLORON. Zuid van Fleringen, Haverkampsbeek (250-487), enige planten op beekoever (P.F. Stolwijk). Nieuw in deze omgeving; de soort wordt mogelijk verspreid via onderhoudsmachines.

- *Cicendia filiformis* (Draadgentiaan): RL-bedreigd. 18de km-hok FWT-FLORON. Ypelo-De Doorbraak, natuurontwikkeling (237-482); een groot aantal planten (R. Poot). Nieuw in deze omgeving.

Hoge fijnstraal (foto RUDOLF VAN DER SCHAAR)

- *Conyza sumatrensis* (Hoge fijnstraal): Derde en vierde km-hok FWT-FLORON. Brucht (237-507), natuurontwikkeling aan de Vecht (R. van der Schaar & H.W. Vrieling); Wierden (237-485), enige planten op opgespoten zand van een wijk in aanbouw (P.F. Stolwijk).

- *Corrigiola litoralis* (Riempjes): RL-bedreigd. Twaalfde vondst FWT-FLORON; de eerste melding sinds 2005. Brucht (237-507), natuurontwikkeling aan de Vecht (R. van der Schaar & H.W. Vrieling). De soort is onbestendig.

- *Filago vulgaris* (Duits viltkruid): RL-ernstig bedreigd. Derde en vierde km-hok FWT-FLORON. Brucht (237-507), natuurontwikkeling aan de Vecht (R. van der Schaar & H.W. Vrieling); Gramsbergen, de Meene (242-515), aan de Vecht, rand geploegd bouwland; een plant met zes bloeistengels (W. Boersma, A.C. van Renssen & P. Vogelzang).

- *Gagea spathacea* (Schedegeelster): RL-gevoelig. 26ste en 27ste km-hok FWT-FLORON. Volthe (260-488; 261-488), op het talud en het schouwpad van een beek (J. en I. Bielen). Twee nooit eerder gemelde groeiplaatsen, met vele duizenden bladspruiten van deze voor Oost-Twente karakteristieke soort (zie ook WEEDA 2006).

- *Hieracium x flagellare* (Weidehavikskruid x Muizenoor): Zestiende km-hok FWT-FLORON. Bij Sibculo, Boerendijk (239-501), een grote groeiplaats aan greppel door maïsackers (P.F. Stolwijk). Verder voornamelijk bekend uit de omgeving van Enschede. In buitenlandse flora's wordt dit taxon meestal als soort en niet als bastaard beschouwd.

- *Hyoscyamus niger* (Bilzekruid): RL-kwetsbaar. Zevende km-hok FWT-FLORON, terugvondst uit 1979 en 1994.
Enschede, Haaksbergerstraat (257-470), braakliggend terrein; een bloeiende plant en twaalf rozetten (P. Spee).
- *Leersia oryzoides* (Rijstgras): RL-kwetsbaar
Albergen (245-487), een flinke pol aan de noordoever van het Kanaal-Almelo-Nordhorn (excursie FWT). Deze plant was hier voor het laatst in 1982 waargenomen. Toen en nu de enige groeiplaats van deze soort in FLORON-district Twente. Zie ook het excursie-verslag in dit nummer.
- *Lycopodium clavatum* (Grote wolfsklauw): RL-bedreigd.
Holterberg (227-484), langs zandpad in berm, een populatie van meer dan 25 stengels (I. Wind). Het betreft vermoedelijk een terugvondst uit 2000 (Stolwijk & al. 2001).
- *Narthecium ossifragum* (Beenbreek): RL-bedreigd. 38ste km-hok FWT-FLORON.
Friezenberg (231-476), een paar pollen, op afgeschraapt terreintje (G. Euverman, SBB).
Was uit deze omgeving niet bekend.
- *Odontites vernus* subsp. *serotinus* (Rode ogen-troost): RL-gevoelig. Achtste en negende km-hok FWT-FLORON.
Hengelo, Woolde (248-478, terugvondst);
249-478, nieuw), op grazig weggetje (J. Zwienenberg).
- *Oenothera oakesiana* (Duinteunisbloem).
Tweede km-hok FWT-FLORON.
Hengelo, 't Genseler (248-475) enige planten op (opgespoten?) zand, bij het retentiebekken (P.F. Stolwijk).
- *Ononis repens* subsp. *spinosa* (Kattendoorn): RL-gevoelig. Zestiende km-hok FWT-FLORON.
Brucht (237-507), natuurontwikkeling aan de Vecht (opgave R. van der Schaar & H.W. Vrieling). De eerste melding voor FWT-FLORON sinds 2005.
- *Phleum arenarium* (Zanddoddegras): Zesde km-hok FWT-FLORON.
Vriezenveen, industrieterrein (237-492), op zand (Mevr. C.G. Abbink-Meijerink).
- *Polypodium interjectum* (Brede eikvaren): Tweede km-hok FWT-FLORON.
Oldenzaal, Gravenes, de Oetslag (258-482), kleine populatie aan een oude beekwal in een voormalig brongebied (A.C. van Renssen). Verder ons alleen bekend van Singraven waar een flinke populatie aanwezig is op een grachtmuur van Bentheimer zandsteen.

Duinteunisbloem (foto PIETER STOLWIJK)

- *Polystichum setiferum* (Zachte naaldvaren): RL-gevoelig. **Nieuw voor FWT-FLORON.**
Vasse (253-494), een plant met acht veren, die hadden overwinterd, aan de zuidoever van een beschaduwde, snelstromende bronbeekje, op een particulier terrein (L.-J. van de Berg, J.W. Bielen, J. Hofstra, B. te Linde & E.J. Weeda). Zachte naaldvaren is een Atlantische soort, die erg gevoelig is voor vorst. De gehele Nederlandse populatie omvat nu ca. 160 planten, waarvan ca. 140 in het Kuinderbos, 7 in het Voorsterbos en slechts zo'n 10-15 planten als aparte individuen verspreid in Nederland (BREMER 2007). De reeks zachte winters en de zeer beschutte groeiplaats hebben de vestiging en handhaving van de plant waarschijnlijk mogelijk gemaakt.

- *Potamogeton gramineus* (Ongelijkbladig fonteynkruis): RL-bedreigd. Zesde km-hok FWT-FLORON.

Voorbroek-De Doorbraak (238-482). (G. Euverman, SBB).

- *Pyrola rotundifolia* (Rond wintergroen): RL-kwetsbaar. Tweede km-hok FWT-FLORON.
Wierden (230-487), dertig rozetten met negen bloeiwijzen in de berm van een met leem opgehoogd pad door het Notterveen (I. Wind). Na de eerste waarneming sinds veertig jaar in 2005 op een logische plaats op de Oldenzaalse stuwwal (STOLWIJK & al. 2006), nu op een totaal onverwachte plaats.

Rond wintergroen (foto JOHAN ALFERINK)

- *Radiola linoides* (Dwergvlas): RL-bedreigd. Zevende en achtste vondst FWT-FLORON.
Brucht (237-507), natuurontwikkeling aan de Vecht (E. Pullen [opgave R. van der Schaar & H.W. Vrieling]); Friezenberg (231-476), op afgeschaapt terreintje; terugvondst uit 2002 (G. Euverman, SBB).
- *Rorippa austriaca* (Oostenrijkse kers): 17de-22ste km-hok FWT-FLORON.
Brucht (237-507), natuurontwikkeling aan de Vecht (R. van der Schaar & H.W. Vrieling); Kruimersbrug (231-494), oever Zwolse Kanaal, (excursie FWT); Dalvoordenbrug (232-495), idem (P.F. Stolwijk); Gramsbergen, Kerkkast 242-513, aan het kanaal (W. Boersma & A.C. van Renssen); Gramsbergen, De Meene (242-515), grasland in de kwelzone Kanaal Almelo-De Haandrik. (W. Boersma, C. van Renssen & P. Vogelzang). De soort is veel algemener dan gedacht; vermoedelijk vaak aangezien voor *R. amphibia* (Gele waterkers) of voor *Rorippa x armoracioides* (Valse akkerkers), de bastaard van *R. austriaca* en *R. sylvestris* (Akkerkers).
- *Rostraria cristata* (Klein fakkelgras): **Nieuw voor FWT-FLORON.**
Enschede, Laares (259-471), enige planten op braak terrein (P.F. Stolwijk).

- *Scleranthus annuus* subsp. *polycarpus* (Kleine hardbloem): Twaalfde en dertiende km-hok FWT-FLORON.
Ten noorden van de Molen van Frans (254-496), in roggeakker; Schaddenveld (258-478), net buiten een akker met *Aira praecox* (Vroege haver) en *Centaurea cyanus* (Korenbloem) (A.C. van Renssen).
- *Scutellaria minor* (Klein glidkruid): RL-bedreigd. Negende km-hok FWT-FLORON.
Witte Veen (256-463), twee populaties waarvan een vitaal en een kwijnend leek (P. Spee). Nieuw in deze omgeving.
- *Sedum rupestre* (Tripmadam): RL-bedreigd. Vierde vondst FWT-FLORON.
Brucht (237-507), natuurontwikkeling aan de Vecht (R. van der Schaar & H.W. Vrieling).
- *Ulmus laevis* (Fladderiep): Vijfde km-hok FWT-FLORON.
Aan een sloot in het Woolderbroek (248-477), een afgeknotte boom (A.C. van Renssen).
- *Vulpia bromoides* (Eekhoorngras): Zevende en achtste km-hok FWT-FLORON.
Twickel, kwekerij (245-476), met *Vulpia myuros* (Gewoon langbaardgras) aan een muur (E. Prins); bij Albergen (245-487), op aangevoerd zand (P. Vogelzang).

Literatuur

- BREMER, P. (2005). Nieuwe vondsten van bijzondere varens in Twente. [HYPERICUM 5](#).
- BREMER, P. (2007). The colonisation of a former sea-floor by ferns. PhD. Thesis.
- HERMANS, J. (2009). Duits viltkruid in Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 98: 52-55.
- HOSTE, I., R.C.M.J. VAN MOORSEL & R. BARENDSE (2008). Een nieuwkomer in sierteeltbedrijven en tuinen: *Cardamine corymbosa* in Nederland en België. Dumortiera 93: 15-24.
- MENNEMA, J., A.J. QUENÉ-BOTERENBROOD & C.L. PLATE (1985). Atlas van de Nederlandse flora 2. Zeldzame en vrij zeldzame planten.
- MEIJDEN, R. VAN DER, W.J. HOLVERDA & W.J. VAN DER SLIKKE (2001). Nieuwe vondsten van zeldzame planten in 1999 en 2000. Gorteria 27 (6): 121-132.
- STOLWIJK, P.F., J.W. BIELEN, O.G. ZIJLSTRA & C.G. ABBINK-MEIJERINK (2006). Bijzondere vondsten FWT-FLORON 2005. [HYPERICUM 6](#).
- STOLWIJK, P.F., J.W. BIELEN & O.G. ZIJLSTRA (2001). Bijzondere vondsten FLORON-FWT 2000. [Nieuwsbrief FLORON-FWT 24](#).
- STOLWIJK, P.F., J.W. BIELEN & O.G. ZIJLSTRA (2008). Excursieverslagen FWT-FLORON 2006. [HYPERICUM 7](#).
- WEEDA, E.J. (1978). De Levende Natuur, jg 79, pp.19-22.
- WEEDA, E.J. (2008). Waar de Schedegeelster (*Gagea spathacea*) zich thuis voelt. [HYPERICUM 6](#).
-